

MONITOROVANIE VYUŽÍVANIA VHODNOSTI UČEBNICE

Geografia pre 8. ročník základnej školy a 3. ročník gymnázia s osemročným štúdiom

Autori učebnice: RNDr. Ivan Ružek, PhD. RNDr. Peter Likavský, CSc.

Vydavateľstvo: VKÚ Harmanec

Rozsah učebnice: 120 strán

2016

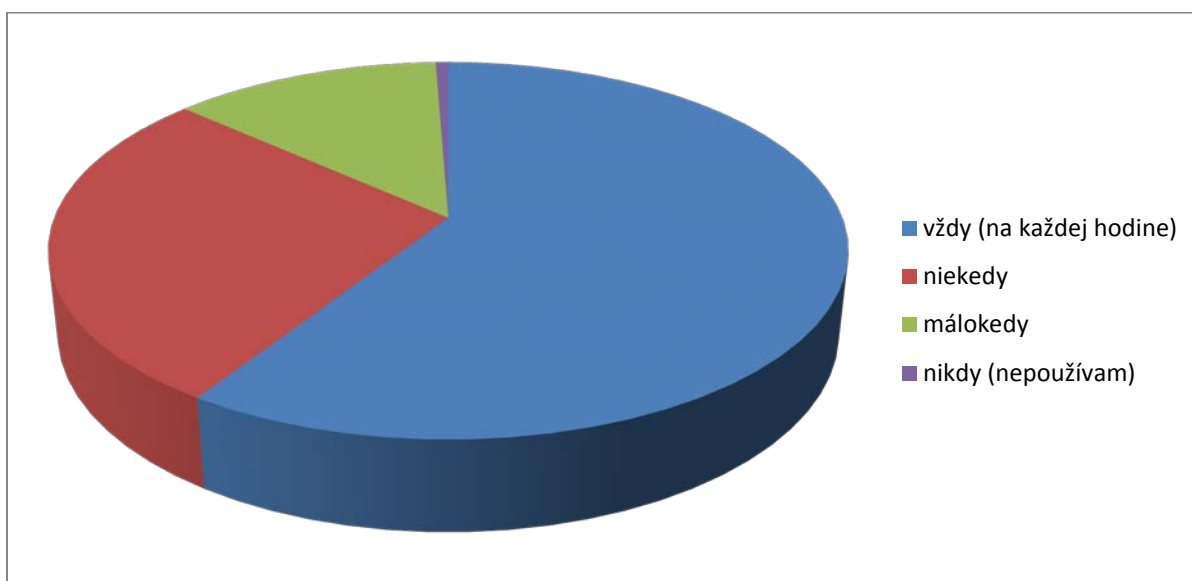
spracovala: RNDr. Mária Nogová, PhD.

časť Zhrnutie

1. Uvedenú učebnicu na hodinách geografie používate....

Touto otázkou sme zisťovali frekvenciu používania učebnice vo vyučovaní.

	počet odpovedí	počet učiteľ'ov v %
vždy (na každej hodine)	97	59,1
niekedy	45	27,4
málokedy	21	12,8
nikdy (nepoužívam)	1	0,6

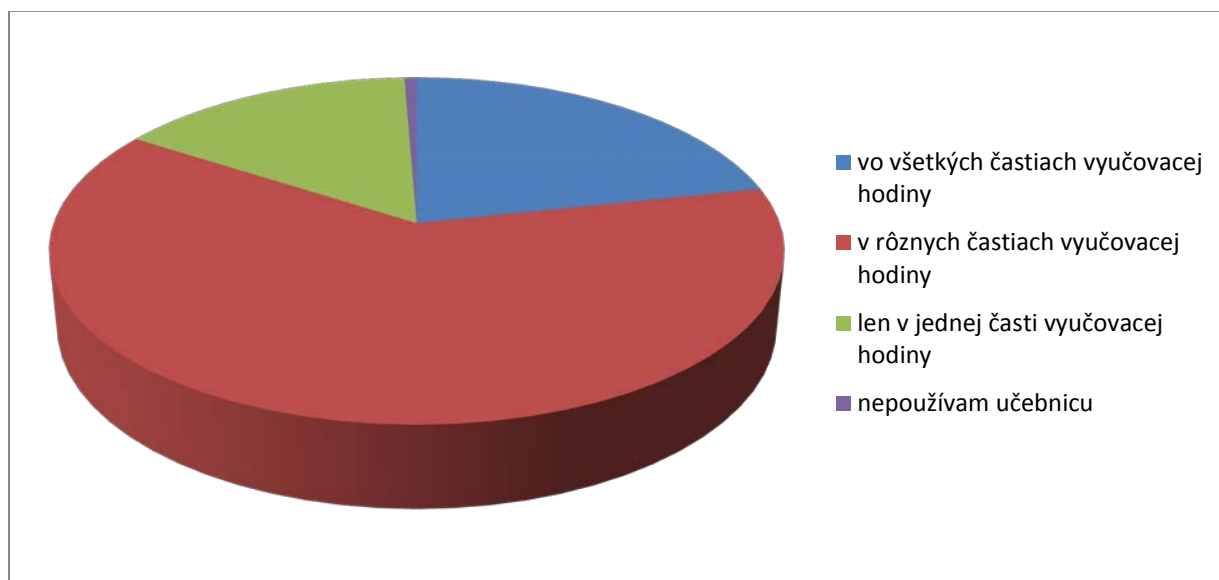
Málokedy a nikdy sa vyjadrilo spolu 22 učiteľ'ov, čo z celkového počtu 157 odpovedajúcich respondentov je 13,7%, avšak viac ako 50% učiteľ'ov sa vyjadrilo, že učebnicu používa na každej hodine

časť Zhrnutie

2. V ktorej časti vyučovacej hodiny učebnicu používate?

Ak učitelia učebnicu používajú, zaujímalo nás, v ktorých častiach vyučovania ju použijú.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
vo všetkých častiach vyučovacej hodiny	34	20,7
v rôznych častiach vyučovacej hodiny	95	57,9
len v jednej časti vyučovacej hodiny	34	20,7
nepoužívam učebnicu	1	0,7

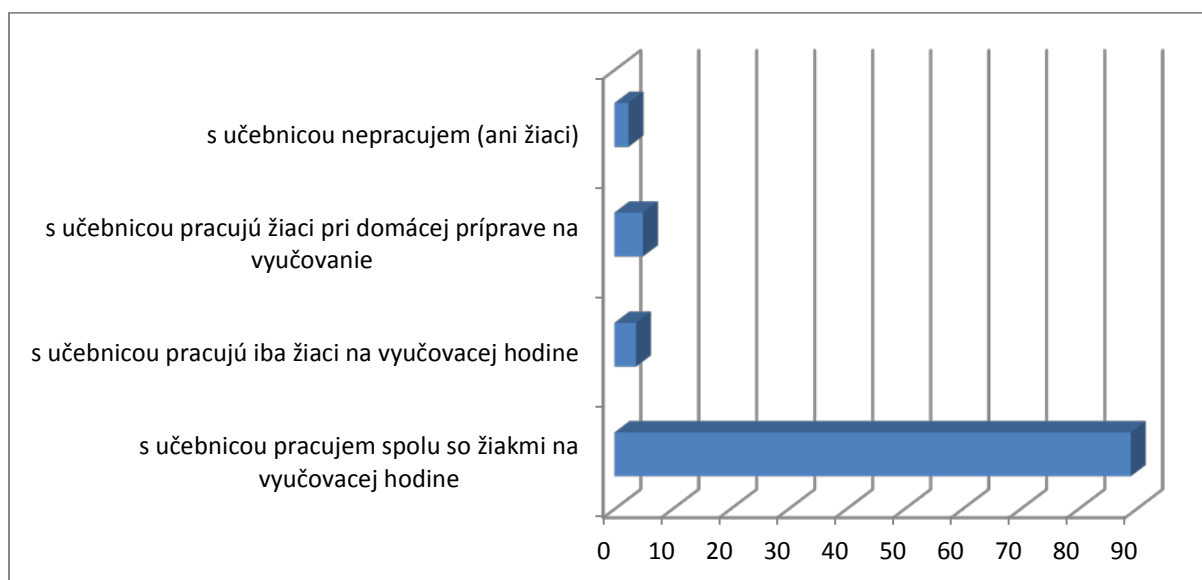
Učitelia geografie v ôsmom ročníku používajú učebnicu väčšinou v rôznych častiach vyučovacej hodiny (57,9 %). Rovnaký počet učiteľov sa vyjadril, že používa na každej hodine ako ten počet učiteľov, ktorý používa len na jednej vyučovacej hodine. Jeden učiteľ z opýtaných nepoužíva učebnicu.

časť Zhrnutie

3. Ktorý spôsob práce s učebnicou uprednostňujete?

Zaujímalo nás ako učitelia používajú učebnicu na vyučovacej hodine. Či ju využívajú na spoločnú prácu, samostatnú prácu žiakov alebo na ich domácu prípravu.

	počet odpovedí	počet odpovedí v %
s učebnicou pracujem spolu so žiakmi na vyučovacej hodine	146	89,0
s učebnicou pracujú iba žiaci na vyučovacej hodine	6	3,7
s učebnicou pracujú žiaci pri domácej príprave na vyučovanie	8	4,9
s učebnicou nepracujem (ani žiaci)	4	2,4

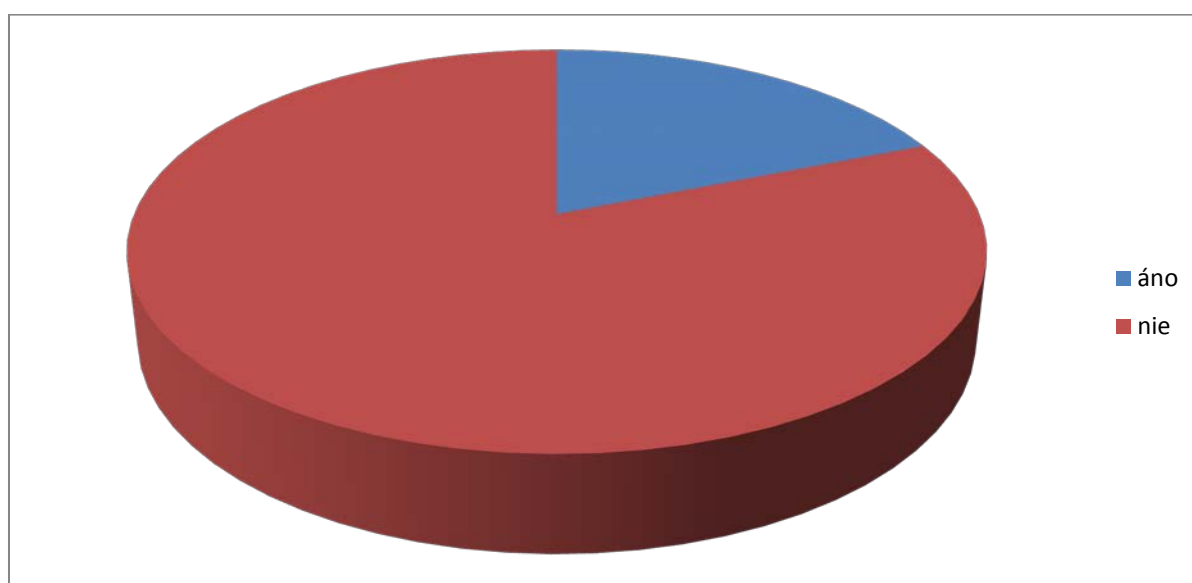
Učebnica pre 8. ročník ZŠ je spracovaná tak, že ju učiteľ môže využívať rôznymi spôsobmi v závislosti od cieľov vyučovacej hodiny. Prevažná väčšina učiteľov (89 %) využívajú učebnicu na prácu so žiakmi počas vyučovacej hodiny

časť Odbornosť

4. Vyskytujú sa v učebnici odborné chyby?

Touto otázkou sme zisťovali, či sa z pohľadu učiteľov vyskytujú v učebnici odborné chyby. Učitelia, ktorí sa vyjadrili negatívne, neodpovedali ďalej na otázku vo vzťahu k množstvu chýb v učebnici.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	31	18,9
nie	133	81,1

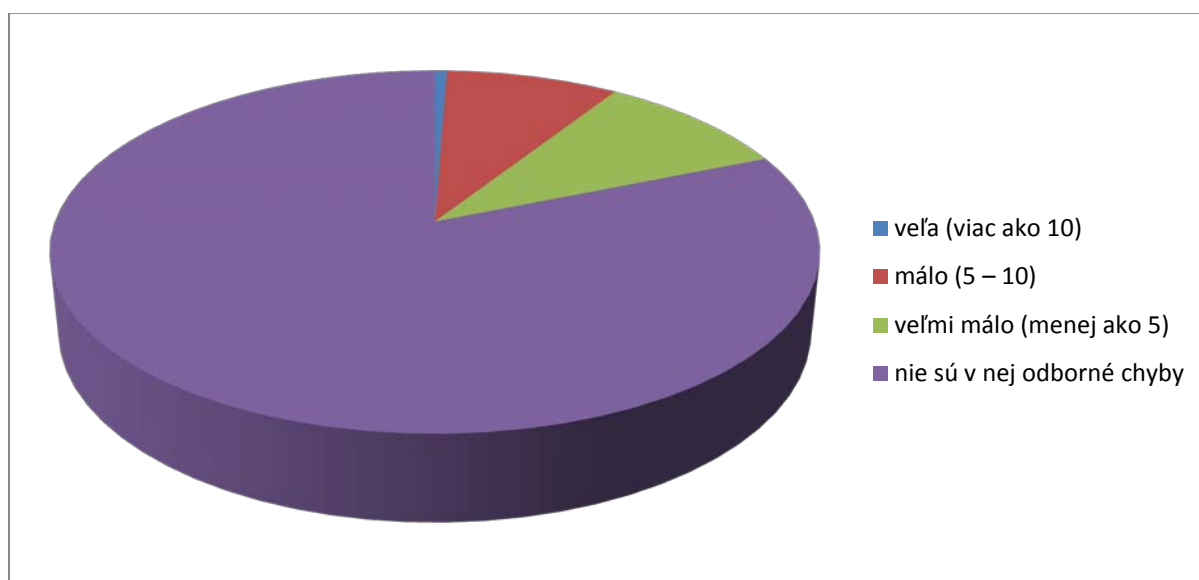
Dve tretiny učiteľov sa vyjadrilo, že v učebnici sa nenachádzajú odborné chyby. Z pohľadu učiteľov 18,9 % uviedlo, že sa v učebnici geografie nachádzajú odborné chyby, čo je viac ako jedna tretina učiteľov. Následne sme tiež zisťovali, koľko odborných chýb sa podľa učiteľov v učebnici nachádza.

časť Odbornosť

5. Aké množstvo odborných chýb je v učebnici?

V súvislosti s výskytom odborných chýb v učebnici nás zaujímalo, aké množstvo chýb sa v nej podľa učiteľov vyskytuje.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
veľa (viac ako 10)	1	0,6
málo (5 – 10)	14	8,5
veľmi málo (menej ako 5)	16	9,8
nie sú v nej odborné chyby	133	81,1

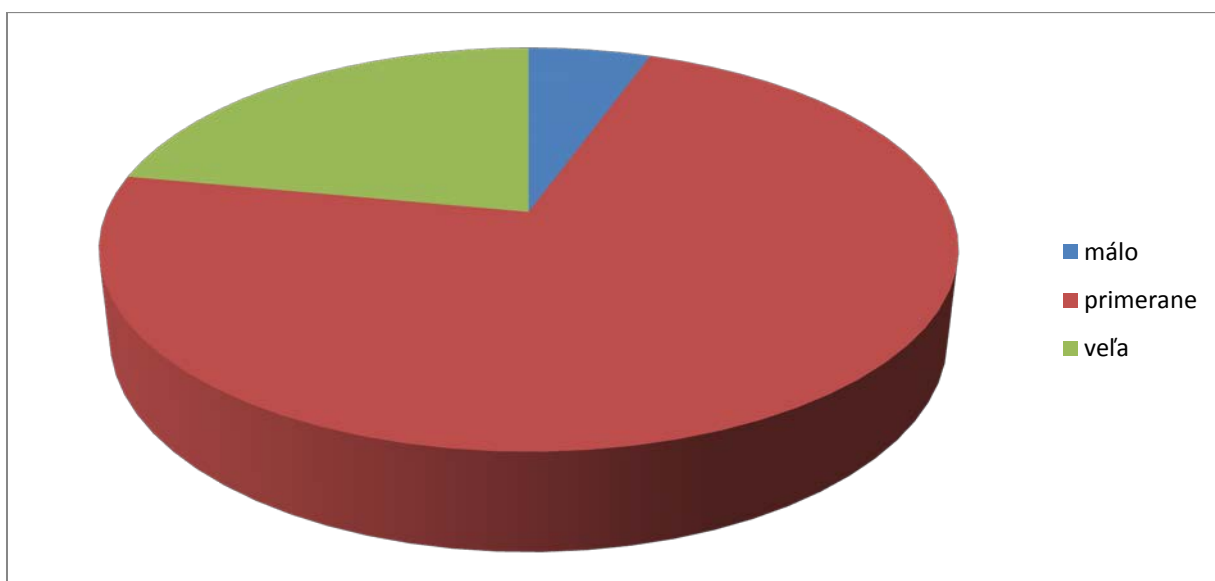
Rovnaký počet učiteľov, 14, resp. 16 označilo, že v učebnici nie je veľa odborných chýb, len 1 učiteľ sa vyjadril, že v učebnici je viac ako 10 odborných chýb

časť Textová časť učebnice

6. Ako hodnotíte množstvo textu v učebnici?

Zisťovali sme, ako učitelia hodnotia množstvo textu v učebnici, či podľa ich názoru je to primeraný rozsah.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
málo	9	5,5
primerane	119	72,5
veľa	36	22,0

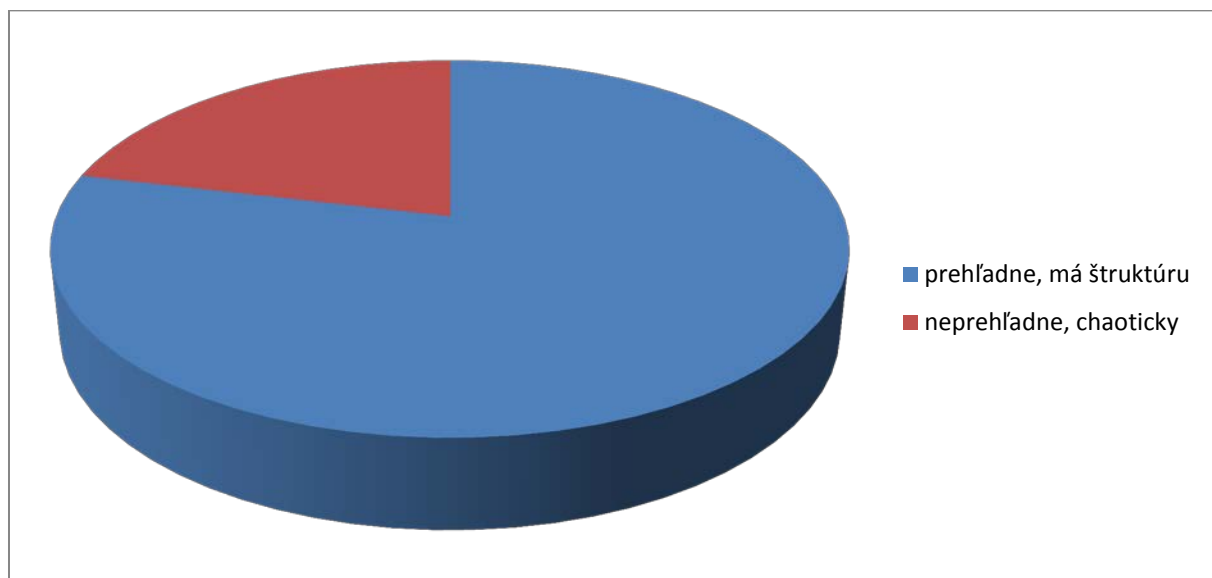
72,5 % učiteľov uvádza množstvo textu v učebnici ako primerané. Až 22 % považuje množstvo textu za veľké

časť Textová časť učebnice

7. Text v učebnici je spracovaný

Touto otázkou sme sledovali, či má podľa učiteľov text logickú štruktúru, alebo považujú učebnicu za chaoticky a neprehľadne spracovanú.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
prehľadne, má štruktúru	129	78,7
neprehľadne, chaoticky	35	21,3

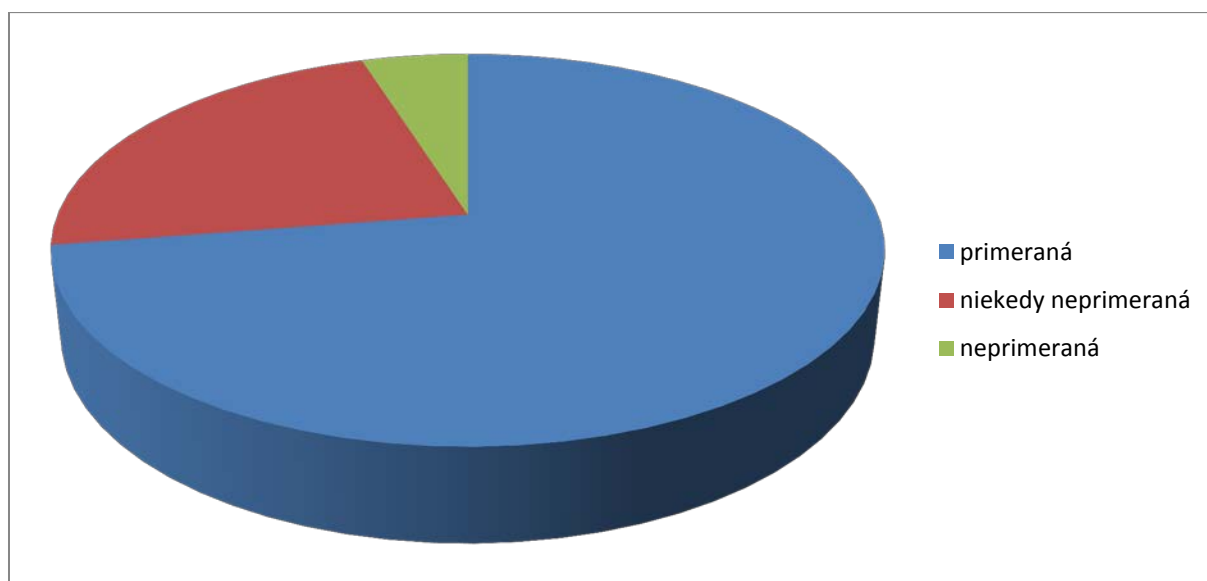
Z pohľadu prehľadnosti a logickej štruktúry textu je výsledok pozitívny, nakoľko 78,7% učiteľov uvádza spracovanie textu v učebnici ako prehľadné s logickou štruktúrou, avšak 20% učiteľov si myslí, že text v učebnici je chaotický.

časť Textová časť učebnice

8. Zrozumiteľnosť textu v učebnici je....

V nadväznosti na prehľadnosť textu učebnice sme sa učiteľov pýtali na jeho zrozumiteľnosť.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
primeraná	119	72,6
niekedy neprimeraná	37	22,6
neprimeraná	8	4,9

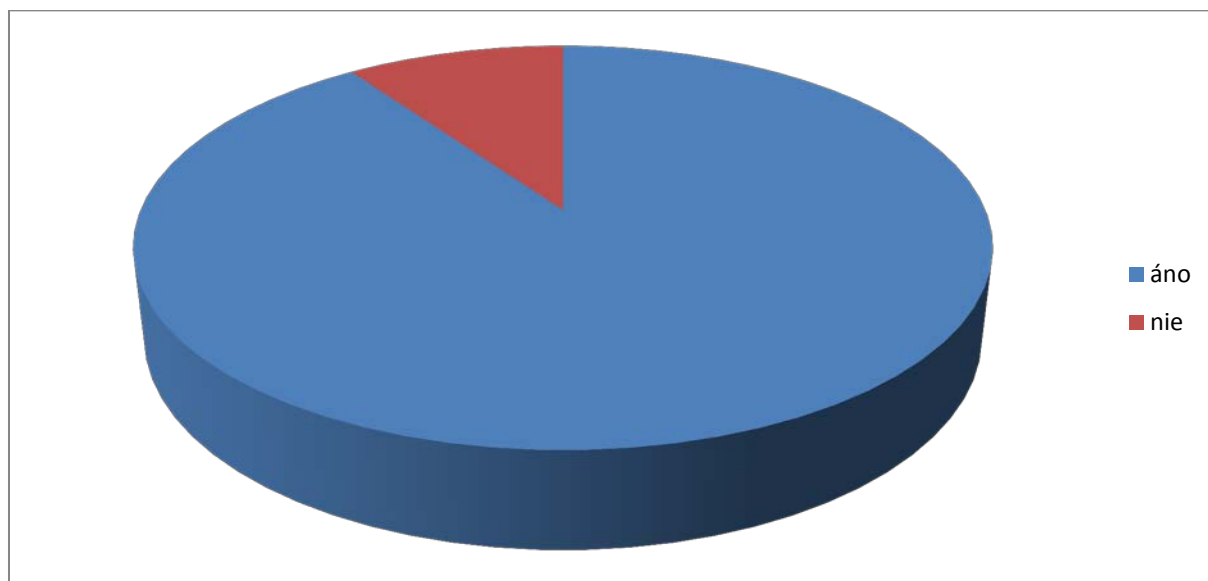
Ako vyplýva z odpovedí učiteľov, takmer jedna štvrtina učiteľov text považuje za nezrozumiteľný alebo niekedy nezrozumiteľný.

časť Textová časť učebnice

9. Text v učebnici je spracovaný veku primerane

Cieľom tejto otázky bolo zistiť názor učiteľov na to, či je text v učebnici spracovaný primerane žiakom ôsmeho ročníka základnej školy.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	148	90,2
nie	16	9,8

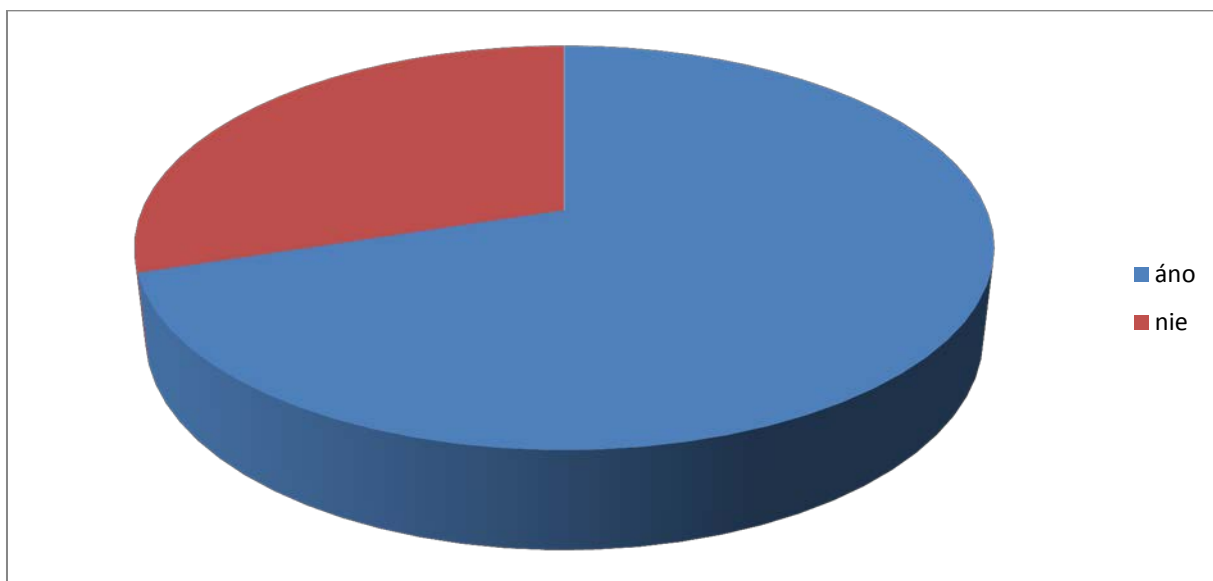
Spracovanie učebnice primerane k veku ohodnotilo kladne takmer 90,2 % učiteľov.

časť Textová časť učebnice

10. Učebnica je spracovaná tak, že podnecuje žiakov záujem o danú tému

Zaujímalo nás, či je text učebnice pre žiakov podnecujúci a navodzujúci záujem o danú tému.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	115	70,1
nie	49	29,9

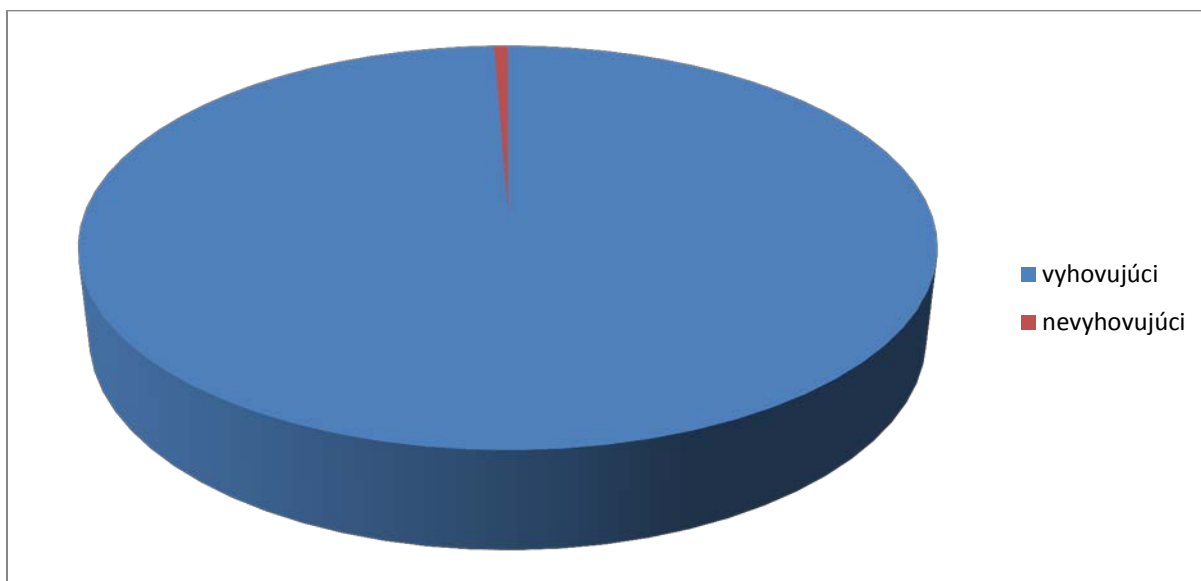
Takmer jedna tretina učiteľov nepovažuje text za motivujúci..

časť Textová časť učebnice

11. Veľkosť a typ písma v učebnici je

Touto otázkou sme chceli zistiť, čo si učitelia myslia o formálnej stránke učebnice z pohľadu veľkosti a typu písma.

	počet odpovedí	počet učiteľ'ov v %
vyhovujúci	163	99,4
nevyhovujúci	1	0,6

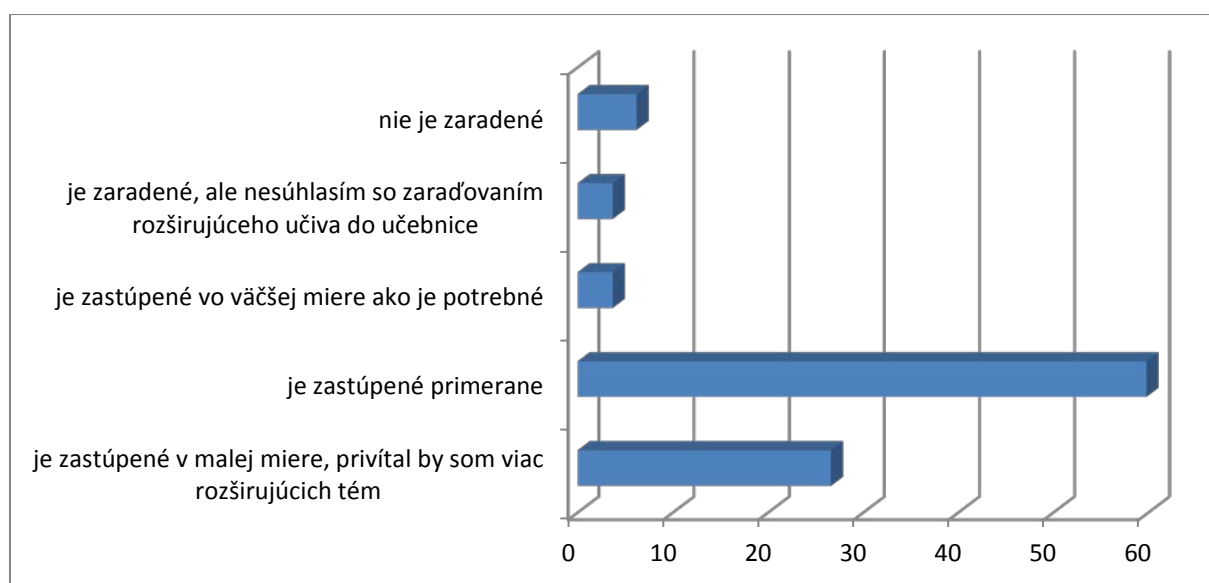
K tejto časti formálnej stránky učebnice učitelia takmer nemajú výhrady. Až 99,4 % považuje písmo za vyhovujúce.

časť Textová časť učebnice

12. Rozširujúce učivo v učebnici, ktoré nie je súčasťou štátneho vzdelávacieho programu

Okrem množstva textu sme chceli poznať názor učiteľov na zastúpenie rozširujúceho učiva v učebnici.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
je zastúpené v malej miere, privítal by som viac rozširujúcich tém	44	26,6
je zastúpené primerane	98	59,8
je zastúpené vo väčšej miere ako je potrebné	6	3,7
je zaradené, ale nesúhlasím so zaradovaním rozširujúceho učiva do učebnice	6	3,7
nie je zaradené	10	6,2

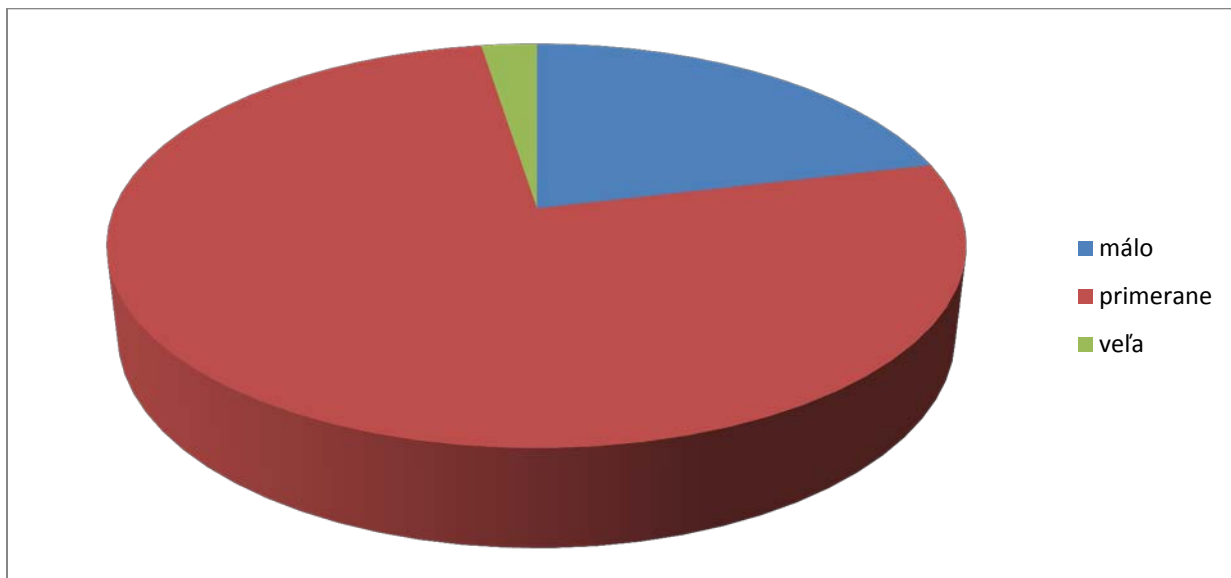
Viac ako polovica učiteľov si myslí, že rozširujúce učivo je v učebnici zastúpené primerane a takmer 27% by privítalo viac. Naopak 6,2 percent učiteľ si myslí, že rozširujúce učivo nie je v učebnici zaradené.

časť Úlohy v učebnici

13. Ako hodnotíte množstvo úloh v učebnici? Úloh je v učebnici

V súvislosti s úlohami v učebnici sa v dotazníku nachádzalo šesť rôznych otázok. V tejto otázke sme zisťovali, čo si učitelia myslia o množstve zaradených úloh v učebnici. Či je toto množstvo podľa ich názoru primerané alebo nie.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
málo	35	21,3
primerane	125	76,2
veľa	4	2,5

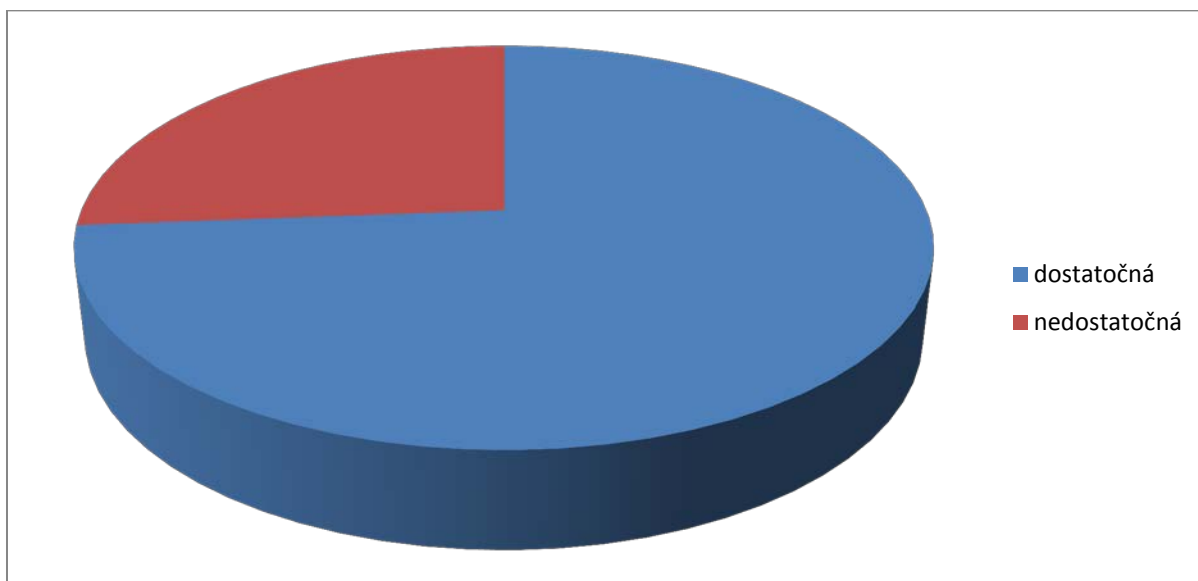
Počet úloh považuje väčšina učiteľov (76,2 %) za primeraný. Viac úloh v učebnici by uvítalo 21,3 % učiteľov a len 4 učitelia uvádzajú tento počet za neprimerane veľký.

časť Úlohy v učebnici

14. Rozmanitosť úloh je.....

Otázkou sme zisťovali, či sú podľa učiteľov zastúpené rôzne typy úloh dostatočne alebo nie.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
dostatočná	121	73,8
nedostatočná	43	26,2

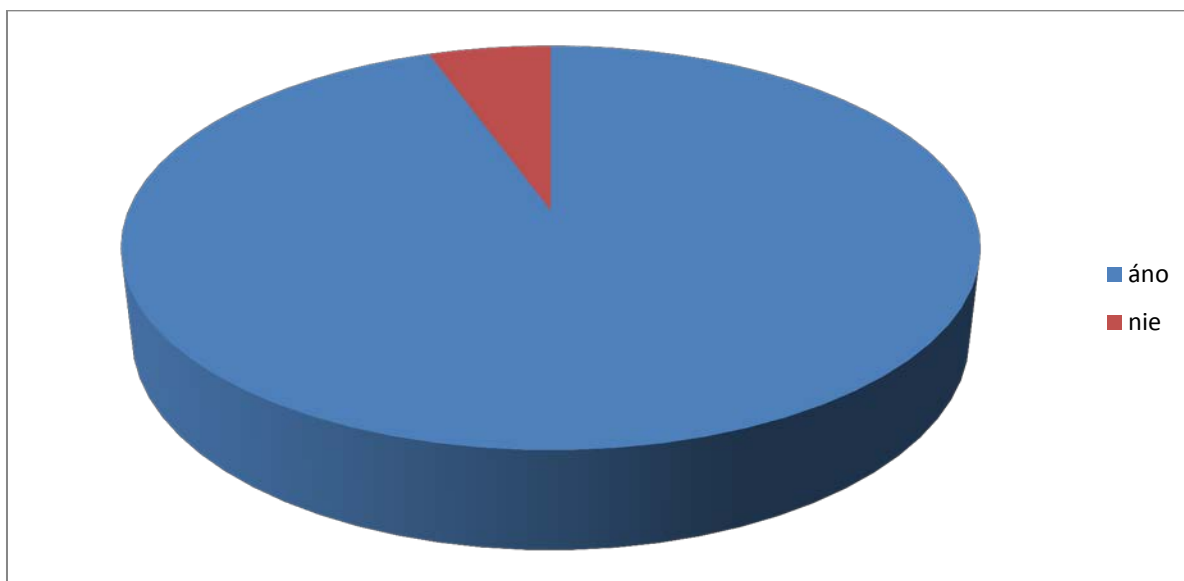
V odpovediach na túto otázku sa znova počet učiteľov rozdelila na $\frac{3}{4}$ vs. $\frac{1}{4}$. $\frac{3}{4}$ považujú úlohy za rozmanité, $\frac{1}{4}$ tvrdí opak.

časť Úlohy v učebnici

15. Sú úlohy v učebnici veku primerané?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť názor učiteľov na to, či sú úlohy v učebnici primerané pre žiakov piateho ročníka základnej školy.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	155	94,5
nie	9	5,5

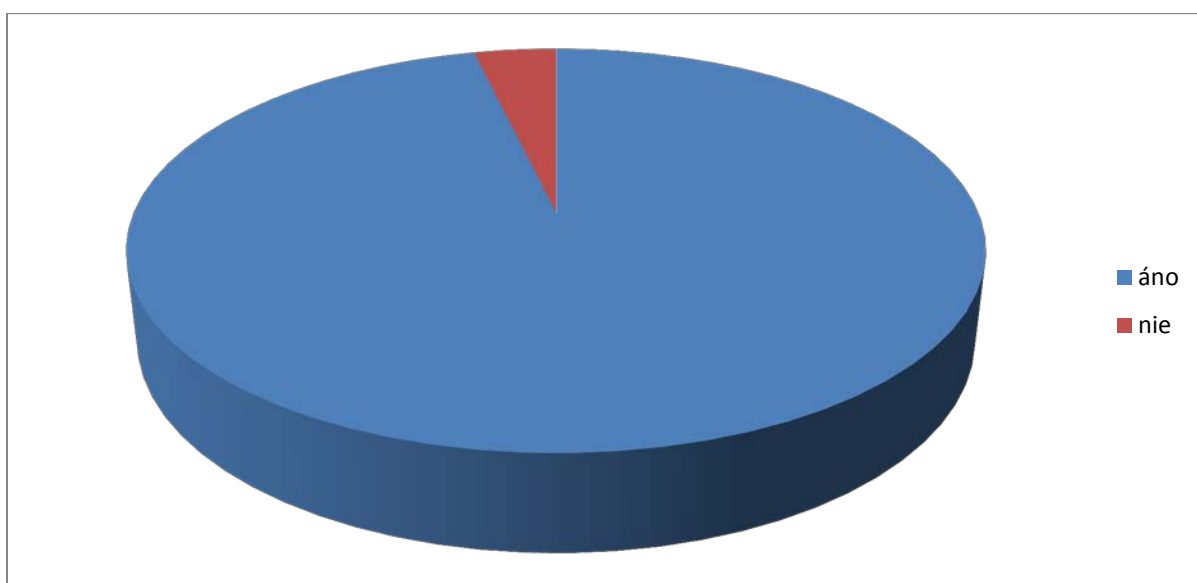
Hodnotenie úloh z hľadiska veku primeranosti vyznieva pozitívne. Takmer všetci učitelia (94,5 %) posúdili úlohy v učebnici ako primerané žiakom ôsmeho ročníka základnej školy. Len 5,5 % učiteľov uviedlo, že úlohy nie sú veku primerané.

časť Úlohy v učebnici

16. Súvisia úlohy v učebnici s obsahovou stránkou textu?

Touto otázkou sme chceli zistiť, či podľa učiteľov úlohy v učebnici korešpondujú s obsahom príslušného textu.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	158	96,3
nie	6	3,7

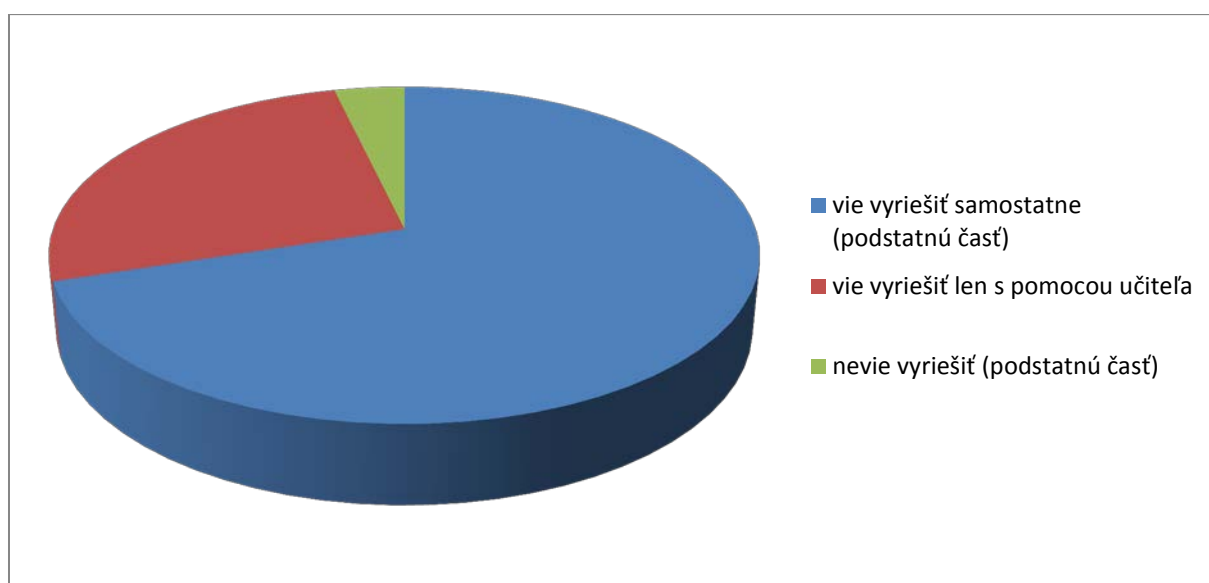
Podobne ako v predchádzajúcej otázke, hodnotenie úloh z pohľadu ich súvisu s obsahovou stránkou textu učebnice, bezmála všetci učitelia (96,3 %) ohodnotili úlohy za korešpondujúce s príslušným textom. Len minimum (6) učiteľov (3,7 %) má opačný názor.

časť Úlohy v učebnici

17. Úlohy sú navrhnuté tak, že ich žiak....

Touto otázkou sme zisťovali, čo si učitelia myslia o schopnosti žiakov ôsmeho ročníka základnej školy vyriešiť dané úlohy samostatne.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
vie vyriešiť samostatne (podstatnú časť)	115	70,1
vie vyriešiť len s pomocou učiteľa	43	26,2
nevie vyriešiť (podstatnú časť)	6	3,7

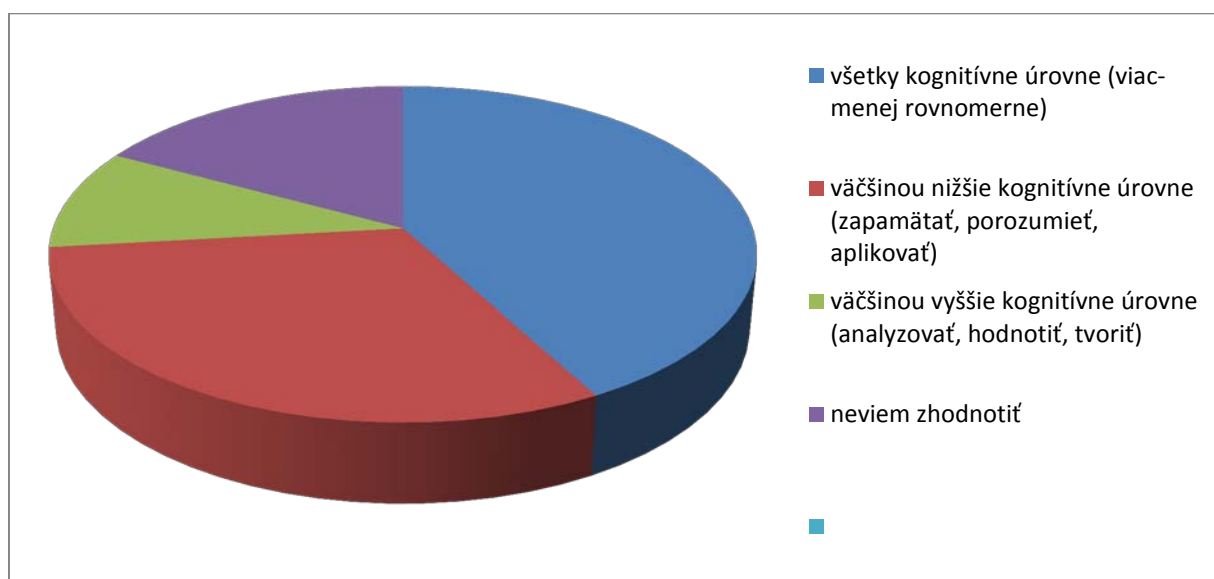
70,1 % učiteľov uviedlo, že podstatnú časť úloh vedia žiaci vyriešiť samostatne, 26,2 % len s pomocou učiteľa, len 6 učiteľov z celkového počtu 164 respondentov si myslí, že žiaci nie sú schopní vyriešiť úlohy samostatne.

časť Úlohy v učebnici

18. Úlohy sú zamerané na....

Zaujímalo nás tiež, či učitelia rozlišujú kognitívnu úroveň otázok úloh, alebo ju nevedia posúdiť.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
všetky kognitívne úrovne (viac-menej rovnomerne)	69	42,1
väčšinou nižšie kognitívne úrovne (zapamätať, porozumieť, aplikovať)	51	31,1
väčšinou vyššie kognitívne úrovne (analyzovať, hodnotiť, tvoriť)	16	9,7
neviem zhodnotiť	28	17,1

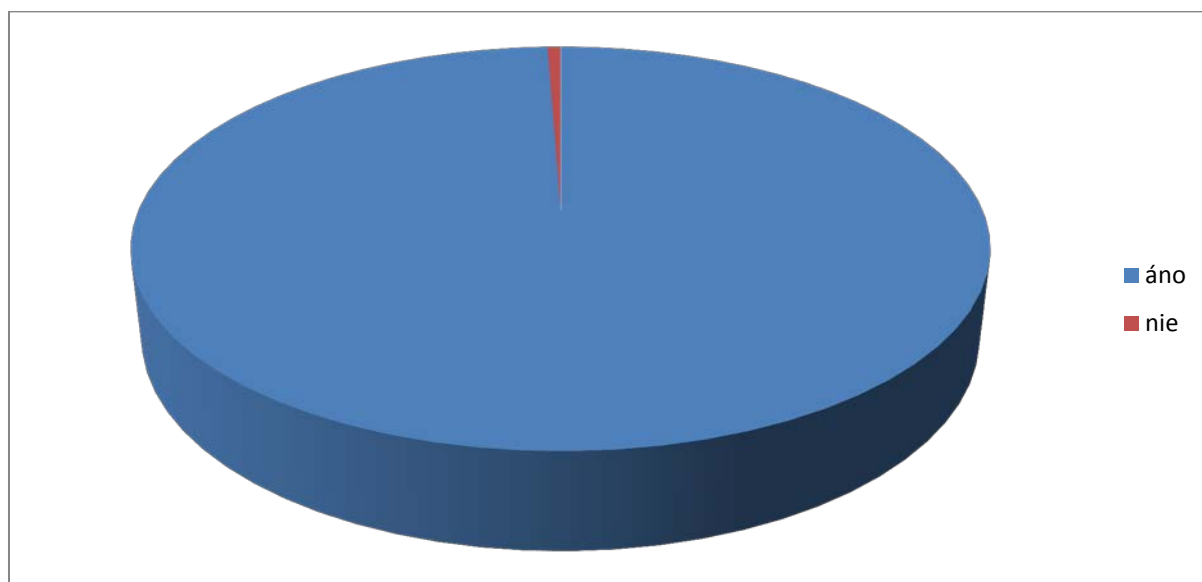
Zistili sme, že pomerne veľké percento (17,1 %) učiteľov nevie posúdiť kognitívnu úroveň úloh. Odpovede na ostatné možnosti sa takmer rovnomerne rozložili.

časť Grafická úprava učebnice

19. Obrázky v učebnici sú vhodne vybrané a korešpondujú s témou.

Učiteľov sme sa pýtali aj na vhodnosť obrázkov v súvislosti s danou témou, či sa obrázky viažu k téme a slúžia ako zdroj učenia – čítanie nesúvislých textov, alebo sú len ilustratívne.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	163	99,4
nie	1	0,6

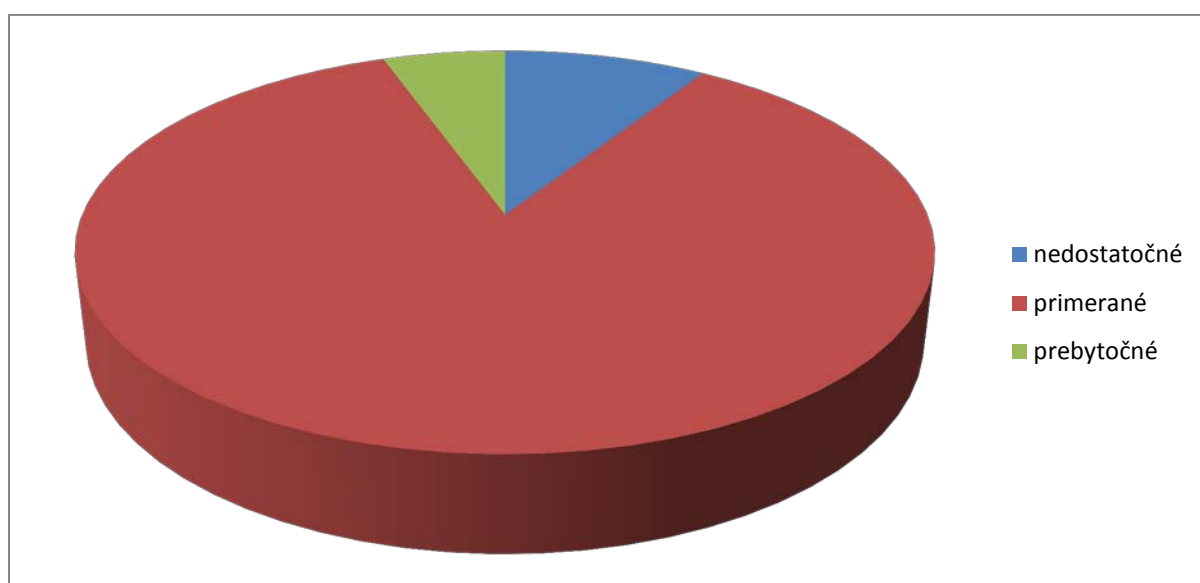
Z vyjadrení učiteľov vyplýva ich spokojnosť s vybranými obrázkami v učebnici (99,4 %). Len 1 učiteľ si myslí, že obrázky sú vybrané nevhodne a nekorešpondujú s témou.

časť Grafická úprava učebnice

20. Množstvo obrázkov v učebnici je.....

Touto otázkou sme zisťovali, či učitelia považujú množstvo obrázkov v učebnici za dostačujúce, nedostačujúce, prípadne prebytočné.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
nedostatočné	19	9,1
primerané	140	85,4
prebytočné	5	5,5

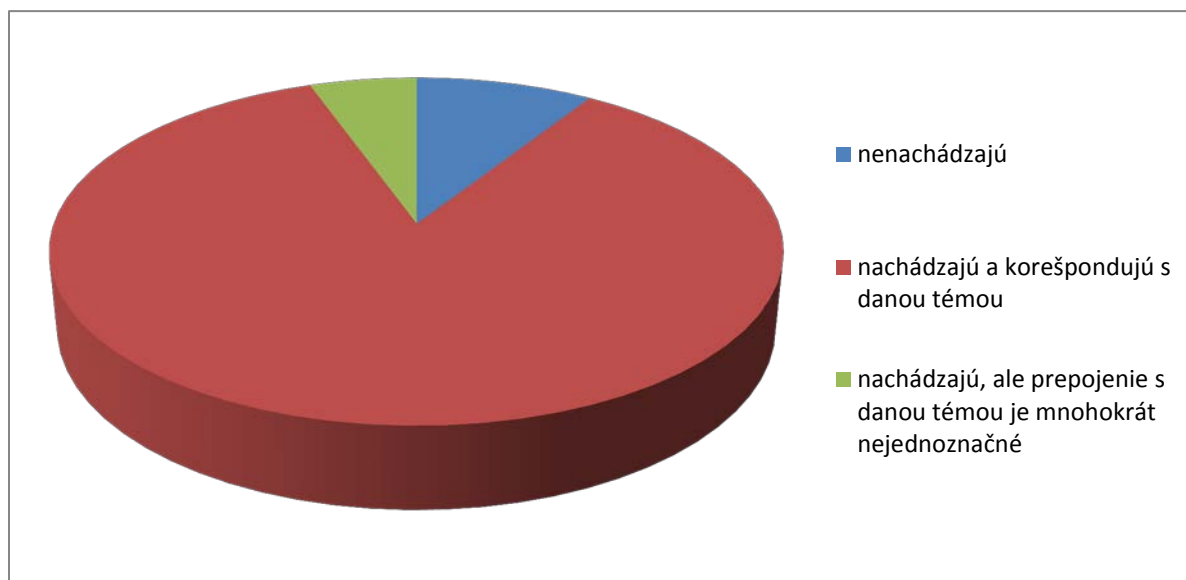
Ako je vidieť z tabuľky a grafu, 85,4% učiteľov považuje množstvo obrázkov v učebnici za primerané.

časť Grafická úprava učebnice

21. Grafy a tabuľky sa v učebnici

Okrem textu a obrázkov nás zaujímalo, čo si učitelia myslia o grafoch a tabuľkách umiestnených v učebnici a ich korešpondovaní s danou témou.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
nenachádzajú	15	9,1
nachádzajú a korešpondujú s danou témou	140	85,4
nachádzajú, ale prepojenie s danou témou je mnohokrát nejednoznačné	9	5,5

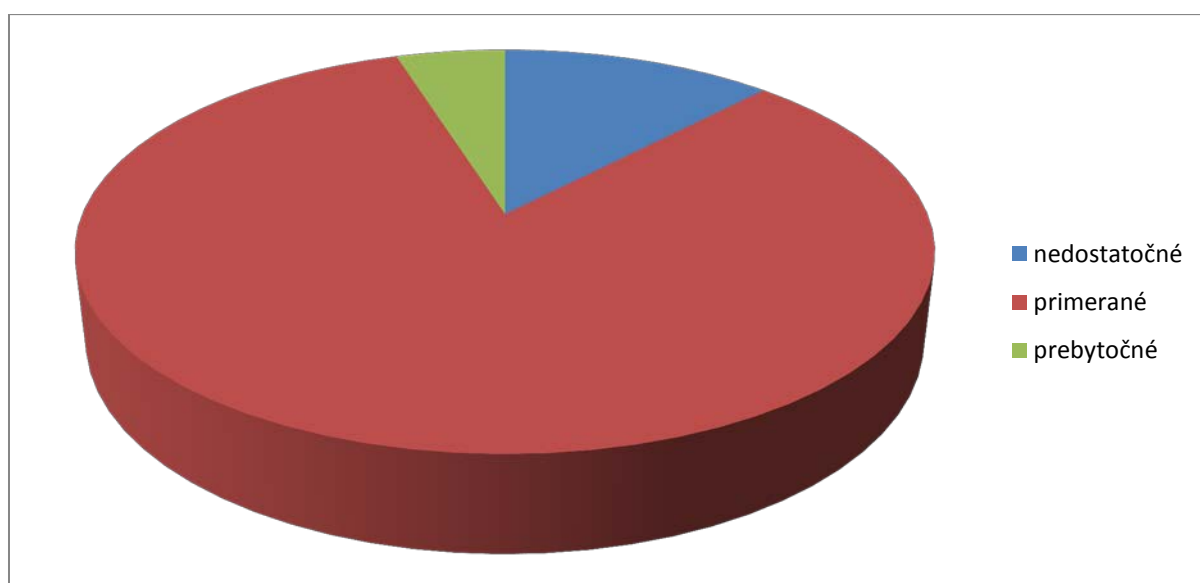
Učitelia väčšinou ku grafom a tabuľkám nemajú výhrady, 85,4% učiteľov tvrdá, že sa v učebnici nachádzajú a korešpondujú s témou.

časť Grafická úprava učebnice

22. Množstvo grafov a tabuliek v učebnici je

Zaujímali nás tiež názory učiteľov na primeranosť množstva grafov a tabuliek v učebnici pre piaty ročník základnej školy.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
nedostatočné	20	12,2
primerané	136	82,9
prebytočné	8	4,9

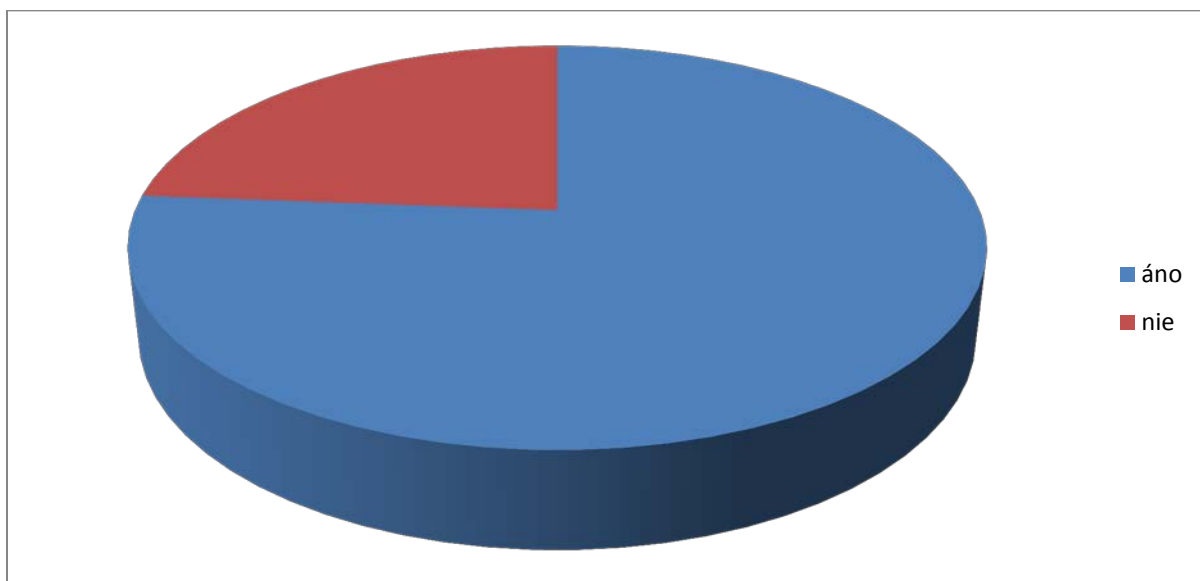
Ako je vidieť z odpovedí v dotazníku, (82,9 %) považuje množstvo grafov a tabuliek v učebnici za primerané. 20% učiteľov hodnotí ich počet za nedostatočný. Len 4,9 % učiteľov uviedlo, že v učebnici sa nachádza prebytok tabuliek a grafov.

časť Grafická úprava učebnice

23. Má byť súčasťou učebnice aj vecný, príp. menný register?

Vzhľadom na doterajšie pripomienky učiteľov sme chceli vedieť, aké percento učiteľov by chcelo mať v učebnici vecný, prípadne menný register.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
áno	125	76,2
nie	39	23,8

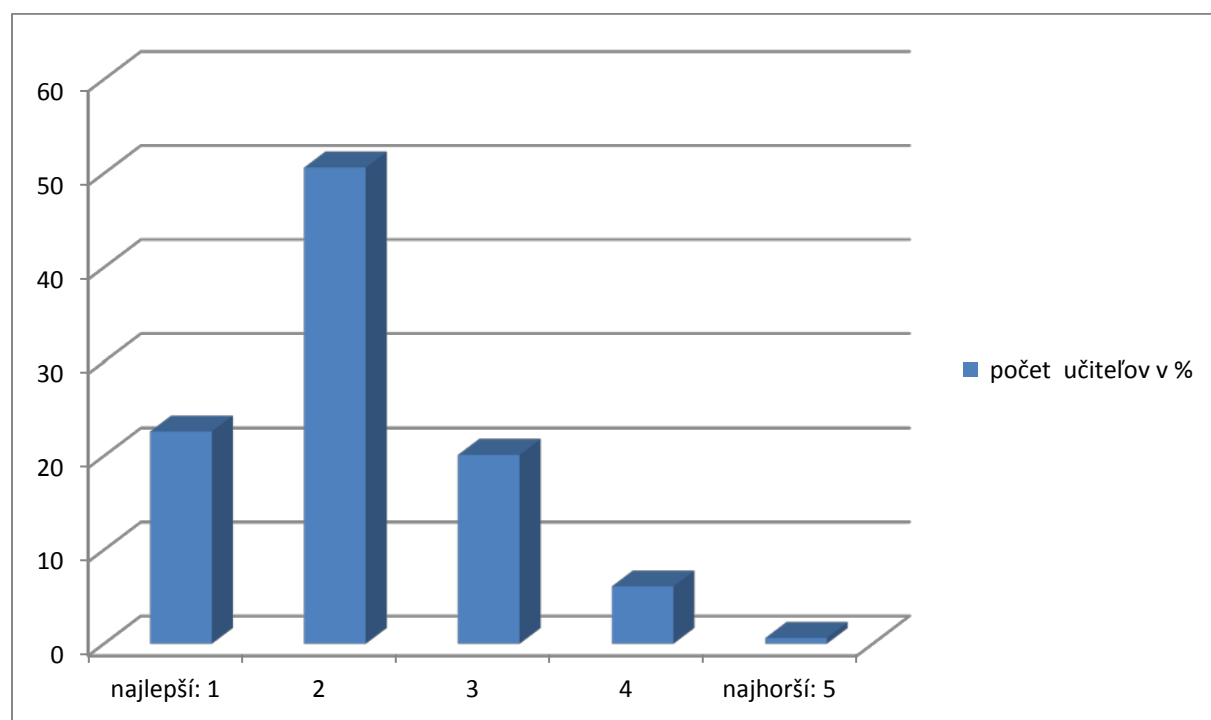
Odpovede na túto otázku tri štvrtiny učiteľov potvrdili, že menný alebo vecný register požadujú.

časť Celkové hodnotenie učebnice

24. Ako hodnotíte celkovú kvalitu učebnice?

V súvislosti so všetkými predchádzajúcimi otázkami je pre nás výpovedná aj výsledná známka (známkovanie ako v škole), ktorou by učitelia ohodnotili učebnicu geografie pre deviaty ročník základnej školy.

	počet odpovedí	počet učiteľov v %
najlepší: 1	37	22,6
2	83	50,6
3	33	20,1
4	10	6,1
najhorší: 5	1	0,6

Podľa „známkovania v škole“ celkovo pozitívne hodnotí učebnicu geografie pre 8. ročník základnej školy 73 % (známky 1 a 2) priemerne ju hodnotí známkou 3 jedna pätina učiteľov.

časť Celkové hodnotenie učebnice

25. Sem môžete napísať návrhy na zlepšenie tejto konkrétnej učebnice

V poslednej časti dotazníka učitelia mohli napísať konkrétne návrhy, ktoré by podľa nich prispeli k zlepšeniu kvality uvedenej učebnice.

1. *S učebnicou som veľmi spokojná.*

2. *Zo všetkých ročníkoch 5,6,7,9 je učebnica 8. ročníka - Európa najlepšie rozobratá, upravená ako písmom, charakteristikou, farebnou potlačou, a veľmi sa mi ako pedagógovi z nej dobre pracuje. Páčia sa mi rozobrané štáty Európy a pri každom celku sú uvedené prehľady v tabuľkovom formáte o každom štáte s porovnaním so Slovenskom. Pri každom štáte je veľmi pekne rozobrané zaujímavosti každého štátu - čo žiakov veľmi zaujíma - to je super (žiaci prípadne ešte dokladujú svoje vedomosti o danom štáte). Celkovo som spokojná*

3. *Asi najväčšou vadou učebníc je tá, že nie sú koncipované na jednodinovsky. Učiteľ, ktorý má len jednu hodinu do týždňa a nebola mu umožnená voliteľná hodina má smolu a nestíha so žiakmi opakovať lebo nemá kedy. V učebnici ôsmeho ročníka je spolu 49 samostatných učív a ak to chce učiteľ za 33 hodín v roku stihnúť tak musí spájať učivá a jednotlivé štáty. Ak náhodou ešte aj hodiny odpadnú z dôvodov prázdnin tak sa potom naháňa a žiaci nemajú z učiva nič.*

4. *Vzhľadom na časovú dotáciu 1 hodina týždenne je učivo náročné, keďže na jednej hodine treba zvládnuť viacero štátov Európy. Žiakov odrádza také množstvo textu sa učiť. Mnohokrát pri jednodinovke hodina odpadne, ale učivo treba prebrať, takže sa látky spájajú. Jednoznačne v tomto ročníku by mali byť 2 hodiny geografie. Vôbec nie je časová rezerva na opakovanie a mám pocit, že o Európe pri takomto tempe žiaci nič nevedia a to nehovorím o orientácii na mape Európy. Treba pridať 1 vyučovaciu hodinu*

5. *Učivo rozpracované v tejto učebnici nie je možné zvládnuť s dotáciou 1 hodina týždenne. Ak chceme vychovať zo žiakov Európanov nestačí si informácie iba prečítať a následne reprodukovať (pretože na prácu s atlasom nezostáva čas)! Aj s dotáciou dvoch hodín sa učivo zvládne len tak, tak.*

6. *Z nových učebníc geografie, je táto pre 8.ročník rozhodne najlepšia po všetkých stránkach*

7. *Chýbajú nám tabuľky najväčších miest riek jazier a pod.*

8. *V učebnici sú už pomerne dobré náznaky informácií z oblasti geografie cestovného ruchu (obrázky), ale z môjho uhla pohľadu by sa mohlo ubrať z všeobecných geografických informácií a ponúknuť žiakom viac informácií z geografie cestovného ruchu. Je asi dobré, keď žiaci vedia čo sa v danej krajine pestuje, vyrába... ale informácie z oblasti cestovného ruchu ich možno v budúcnosti privedú ku krásnemu koničku - a to je cestovanie a poznávanie prírodných a kultúrnych pamiatok, stredísk a oblastí CR*

inšpirovať sa českými učebnicami

9. *Učebnica má byť zostavená tak, aby boli dodržané základné didaktické princípy ako sú hlavne systematickosť, postupnosť, názornosť, primeranosť veku a ďalšie. Má poskytovať dostatok rôznorodých zaujímavých úloh, ktoré sú schopní žiaci riešiť samostatne, bez pomoci učiteľa. Učebnicu považujem za základnú učebnú pomôcku žiaka a musí byť napísaná tak, aby ju žiak vedel používať samostatne (napr. počas neprítomnosti na vyučovaní).*

niektoré témy sú strašne stručné

10. *Učebnica nie je pútavo spracovaná. Učivo je neprehľadné, v súvislom texte, ktorý pre žiakov pôsobí jednoliato. Jedna z najhorších učebníc geografie.*

stretávam sa s problémom prepojenia učiva v jednotlivých predmetoch príklad :v dejepise 7. ročníka sú vyžadované vedomosti o Európe, ktoré žiaci získavajú až v 8. ročníku na Geo

11. *Dobrá, zaujímavá spracovaná*

12. *Menej grafov a tabuliek, väčší prehľad.*

13. *Pri jednohodinovej dotácií by som niektoré informácie ku štátom zjednodušila a viac sa zamerala na regióny. Resp. porovnávaná, čo majú dané štáty v regióne spoločné a čo odlišné. Samozrejme, v čom sú jedinečné, by som vypichla (dala do popredia).*

na konci okrem tabuľky štátov, by mohla byť aj tabuľka - najvyššie vrchy, najdlhšie rieky, najvodnatejšie rieky

14. *Mapy jednotlivých štátov sú nedostatočné a nezaujímavé*

15. *Učebnica je asi najlepšia z nových učebníc. Navrhujem trochu viac dopracovať členenie podľa Hettnerovej schémy, žiaci sa tak rýchlejšie učia. Páčia sa mi zelené rámiky - osobnosti, gastronómia, zaujímavosti - navrhujem ich zaradiť k základnému učivu, žiakom viac utkvie v pamäti štát na základe takýchto zaujímavých informácií. Mapám by som dopriala viac priestoru (väčšie obrázky, na úkor úloh - na tie nie je čas na hodine a doma sa na to ôsmaci už nepozrú). Ešte by som privítala aj informácie o geopolitickom charaktere štátov. Ale páči sa nám tá učebnica.*

16. *Mapa použitá v učebnici by mala korešpondovať s pojmami uvedenými v texte.*

Záver

Naším prieskumom sme zisťovali stav využívania učebnice *Geografia pre 8. ročník ZŠ a 3. Ročník gymnázia s 8-ročným štúdiom* ako východisko k opätovnému schvaľovaciemu procesu.

Do prieskumu sa zapojilo 164 učiteľov z celkového počtu 1 458 základných škôl s triedami 2. stupňa.

Jedným z cieľov bolo sledovanie *miery používania učebnice*. Môžeme konštatovať, že učebnicu používa Viac ako 50 % učiteľov a až 80% učiteľov sa vydarilo, že ju používajú stále alebo v rôznych častiach vyučovacej hodiny. 80% učiteľov hodnotilo učebnicu z hľadiska odbornosti pozitívne, taktiež počet učiteľov, ktorí hodnotili textové spracovanie bol viac ako 70%. Čo sa týkalo úloh, kladne sa s formuláciou úlohy stotožnil počet učiteľov v rozmedzí 70-90%. Grafické spracovanie kladne hodnotilo 80% učiteľov.

Celkovo zo 164 učiteľov hodnotila vo všetkých otázkach učebnicu kladne v rozmedzí 70-80%.

K1: korelácia medzi používanosťou a celkovým hodnotením je 0,349673

K2 korelácia medzi nájdenými chybami a celkovým hodnotením je 0,37705

K3 korelácia medzi množstvom úloh a celkovým hodnotením je 0,038713

Vo všetkých troch prípadoch ide o slabú závislosť, priamo úmernú,